

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 005.35.01:339.924

Баранчук В. Л.
Явтуховська І. В.

Львівська комерційна академія

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті запропонована трансформація сутності акціонерного товариства та корпоративного управління в умовах посилення процесу євроінтеграції. Висвітлено теоретичні аспекти організаційного та економічного механізмів корпоративного управління, вдосконалено їхню структуру, яка відповідає сучасним вимогам ринку. Доведено, що організаційний і економічний механізми акціонерного товариства потрібно розглядати не зіставляючи, але зберігати тісний взаємозв'язок між ними.

Ключові слова: акціонерне товариство, корпоративне управління, стейкхолдери, організаційний механізм, економічний механізм, процес євроінтеграції.

Постановка проблеми. Посилення процесу євроінтеграції досить помітно відображається в діяльності акціонерних товариств. Нині ці великі угруповання представлені змінами в структурізації. Фактом цього є те, що 21 жовтня 2015 року відбулася державна реєстрація публічного акціонерного товариства «Українська залізниця». Згідно зі Статутом ПАТ «Укрзалізниця» засновником товариства є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України. Статутний капітал товариства складає 229879115000 грн [10]. До переліку підприємств, на базі яких утворюється ПАТ, входять шість залізниць, вагоноремонтні заводи, залізничні держпідприємства, проектно-вишукувальні інститути залізничного транспорту, низка проектно-конструкторсько-технологічних бюро. Активи Державної адміністрації залізничного транспорту України в рамках підготовки до корпоратизації оцінені в 245 млрд грн за ринковою вартістю [4]. Тобто Укрзалізниця остаточно завершила процес корпоратизації, який тривав ще з 2012 року.

Зауважимо, що в Україні також має з'явитися ринок незалежних директорів як необхідна передумова підвищення якості корпоративного управління. Аргументом цього стало те, що присутня досить низька довіра до фінансового сектору (банку) [1].

Представлені факти свідчать про те, що в Україні відбуваються суттєві зрушення в корпоративному секторі, які відіграють велику роль у розвитку економіки в цілому. Варто зазначити, що саме приватизаційні процеси породили формування цього потужного сектора, домінуюче місце в якому і займають грандіозні утворення – акціонерні товариства. Тому такі трансформаційні процеси, які нині відбуваються в країні, супроводжують вміння ефективного формування, управління та регулювання організаційного та економічного механізмів. Це у свою чергу підвищить якість управління, допоможе виявити недопрацювання в певній частині та дозволить ефективно здійснювати діяльність корпорацій в умовах інтеграційних процесів, а саме адаптації до європейських стандартів. Адже цей процес вимагає від управління гнучкості, пришвидшеної комунікативності та активізації в цих умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у проблематику щодо діяльності

акціонерних товариств та питань щодо корпоративного управління зробили такі зарубіжні та українські вчені, як: М. Агарков, А. Берлі, О. Вінник, В. Голікової, В. Грибанов, П. Друкер, А. Камінка, М. Круглов, Д. Ломакін, Ф. Лопес-де-Сіланес, Д. Лорш, М. Мальська, В. Масленников, С. Масютин, Д. Мейер, Р. Мінз, Т. Момот, В. Павлов, О. Садіков, М. Сіроша, Дж. Тобін, М. Хілб, Б. Черепакін, А. Черпак, А. Шлейфер, О. Щербина та ін.

Цією проблематикою займалася величезна кількість учених, однак їхні думки досить різняться. Насамперед це стосується системи управління корпораціями, тобто механізмів формування діяльності акціонерних товариств. Ці дискусійні питання серед науковців і призводять до потреби подальшого обґрунтування теоретичних підходів, що і визначає актуальність нашого дослідження.

Постановка завдання. Метою роботи є розгляд теоретичних засад сутності акціонерного товариства, корпоративного управління, дослідження організаційного та економічного механізмів управління корпораціями та розроблення рекомендацій щодо їх формування в умовах посилення процесу євроінтеграції.

Щоб досягти поставленої мети, необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити теоретичний аспект сутності «акціонерне товариство» та дати трансформаційне визначення терміна;
- розглянути природу корпоративного управління;
- визначити та модернізувати організаційний та економічний механізми в управлінні корпораціями.

Об'єктом дослідження є система управління акціонерними товариствами в Україні.

Предметом дослідження є теоретико-методичні основи формування організаційного та економічного механізмів корпоративного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовий досвід і трансформаційні процеси в економіці України свідчать про важливість акціонерних товариств. Акціонерне товариство – це один із різновидів господарських товариств. Акціонерним товариством визнається комерційна організація, статутний капітал якої розділений на визначене число акцій, що засвідчують права та обов'язки

учасників товариства (акціонерів). Основним актом законодавства, який регулює діяльність акціонерних товариств, є Закон «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [2].

На нашу думку, доречним є оновлення і розширення цього поняття, адже умови ринку вимагають також його трансформації, яке є основою для подальших досліджень. Таким чином, акціонерне товариство в умовах посиленого процесу євроінтеграції – це об'єднання капіталів європейських країн, що в свою чергу і визначає участь акціонерів в управлінні (корпоративні права), що в подальшому забезпечує пришвидшення та розвиток євроінтеграційних процесів у діяльності товариств, результатом якого є просування товарів на зарубіжних ринках за стандартами ЄС.

Розглядаючи теоретичні основи корпоративного управління, зауважимо, що існують різні підходи до визначення цього поняття, але вчені схиляються до єдиної думки, визначаючи предметом корпоративного управління систему контролю за діяльністю корпорації.

М. Мальська корпоративне управління розглядає як складний комплекс пов'язаних між собою механізмів різної природи: організаційно-правових, економічних, мотиваційних, соціально-психологічних, кожен із яких має специфічний набір важелів, заходів, форм впливу на діяльність корпорації, що роблять її унікальним явищем. Наведений перелік не вичерпує всього списку елементів корпоративного управління, але дозволяє стверджувати, що реальне корпоративне управління є складним процесом, що само по собі вже є певним бар'єром у застосуванні та освоєнні без необхідної підготовки об'єкта та суб'єкта управління [6, с. 15].

У широкому розумінні корпоративне управління розглядають як систему, за допомогою якої спрямовують та контролюють діяльність товариства. У рамках корпоративного управління визначається, яким чином інвестори здійснюють контроль за діяльністю менеджерів, а також яку відповідальність несуть менеджери перед інвесторами за результати діяльності товариства. Належна система корпоративного управління дозволяє інвесторам бути впевненими у тому, що керівництво товариства розумно використовує їхні інвестиції для фінансово-господарської діяльності і, таким чином, збільшується вартість частки інвесторів у капіталі товариства.

Належне корпоративне управління не обмежується виключно відносинами між інвесторами та менеджерами, а передбачає також урахування законних інтересів та активну співпрацю із зацікавленими особами, які мають легітимний інтерес у діяльності товариства (працівниками, споживачами, кредиторами, державою, громадськістю тощо). Це пов'язано з тим, що товариство не може існувати незалежно від суспільства, в якому воно функціонує, і кінцевий успіх його діяльності залежить від внеску всіх зацікавлених осіб [8].

Корпоративне управління відіграє велику роль як для держави, так і для самого товариства. Ця важливість полягає у економічній ефективності та підвищенню конкурентоспроможності для акціонерного товариства, а також впливом на соціально-економічний розвиток усієї держави.

Зазначимо, що головною проблемою, яка виникає в корпоративному управлінні, є його функції, тобто володіння та управління, адже між власниками та менеджерами можуть виникати різні суперечності з цього приводу. Особливо ця проблема виражена в умовах посилення процесу євроінтеграції, тому необхідне належне коригування корпоративного управління, а також його адаптація до умов ринку.

На нашу думку, поняття корпоративного управління необхідно трансформувати в умовах мінливого середовища, а саме ми вважаємо, що корпоративне управління – це система взаємовідносин між акціонерами та керівництвом компанії, при цьому основним завданням акціонерів є раціональне вкладання коштів та контроль за їх використанням, а для керівництва нагальною метою має виступати примноження та збереження капіталу на території країни. При укладанні угод менеджери повинні зацікавлювати іноземні компанії долучати свій капітал, а у свою чергу реалізовувати продукцію як на території, так і за її межами. Інакше кажучи, прибуток повинен залишатися в Україні, а продукцію треба просувати за її межами. Отже, корпоративне управління є однією із ключових умов ефективної господарської діяльності товариства.

Основу діяльності механізмів корпоративного управління займає саме організаційний і економічний. Зауважимо, що ми відокремлюємо ці поняття, бо вважаємо, що кожен із представлених механізмів виконує свої функції і має певні елементи, які, на нашу думку, зіставляти недоцільно. Таке розмежування дає змогу більш ширшого аналізу управління корпорацій та значно краще дозволяє виявити недоліки. Роль економічного та організаційного механізмів досить важлива, адже від того, як вони побудовані, і залежить ефективність управління корпорацією.

Розглянемо теоретичні аспекти організаційного та економічного механізмів корпоративного управління. М. Круглов визначає сутність організаційного механізму як «сукупність різноманітних за своєю природою конкретних організаційних механізмів, покликаних організовувати в інтересах власника ефективну діяльність компанії (організації) як виробничо-господарської та соціальної системи, що діє в умовах зміни потреб суспільства та нестабільності зовнішнього середовища» [5, с. 398]. Цей учений пропонує комплексний підхід до управління, що являє собою багаторівневу систему пов'язаних різних механізмів. Дослідження В. Павлова та О. Мишка зосереджують увагу на тому, що формування організаційно-економічного механізму корпоративного управління господарською діяльністю підприємства починається з оцінки раціональності організаційної структури підприємства і представляють його у вигляді цілісної системи, яка складається з двох головних підсистем – організаційно-правової та соціально-економічної [9, с. 34].

На противагу цьому С. Масютін пропонує завдання їх введення, при цьому не роблячи акцент на самому визначенні цих механізмів, окремі з яких описують певні елементи організаційного та економічного механізмів, як, наприклад, формування та реалізація корпоративної стратегії, формування дивідендної політики, побудова організаційної структури управління, вдосконалення системи оплати праці менеджерів [7, с. 272].

Таким чином, можна стверджувати, що думки вчених щодо механізмів досить відрізняються в управлінні корпораціями, так само як і для торговельних підприємств. Адже одні вчені виділяють його в межах господарського, а інші навпаки, стверджують, що він діє окремо.

Вважаємо, що організаційний механізм корпоративного управління представляє саме адміністративні інструменти.

В основі організаційного механізму лежать такі процеси, як формування органів управління акціонерного товариства, розподіл компетенції між ними, формування системи внутрішніх нормативних документів, відбір та призначення посадових осіб, формування та закріплення регламентів взаємодії між органами управління та посадовими особами. Основними елементами організаційного механізму в акціонерному товаристві є механізми: корпоративного планування, структурної організації, організації процесів управління, правового регулювання, адміністрування та контролю, інформаційного забезпечення, кадрового забезпечення органів управління акціонерного товариства та мотивації посадових осіб. Цей механізм допомагає зацікавленим особам реалізувати власні інтереси через вплив на прийняття управлінських рішень та контроль за їх виконанням. Рушійною силою організаційного механізму виступають інтереси учасників корпоративних відносин [12, с. 133].

Організаційна складова механізму корпоративного управління визначає передумови його формування через створення відповідної структури органів управління, забезпечення їх компетенцією і повноваженнями, а також їх ефективної взаємодії. Вона ґрунтується на використанні владних відносин, що охоплюють організацію структури управління (статична ознака) та забезпечують процес її функціонування (динамічна ознака). Також включає норми і стандарти, правила, що визначають структуру органів управління та компетенцію і повноваження посадових осіб, регулює відносини на основі обов'язків, прав і відповідальності, організації їх взаємодії на основі інформаційного та технічного забезпечення тощо [11, с. 57].

На нашу думку, в умовах, в яких сьогодні функціонують акціонерні товариства, організаційний механізм корпоративного управління – це взаємозв'язок елементів необхідних для організації роботи, що включають у себе функцію комплексного упорядкування основних питань для функціонування фірми. Зауважимо, що за умов ринку найважливішим елементом виступає інформаційне забезпечення, адже величезний потік інформації має бути вчасно оброблений та прийнятий до уваги. Для вдосконалення організаційного механізму можна запропонувати введення, з боку інвесторів консультативного відділу незалежних евро-фірм, що в свою чергу дозволить адекватно та ефективно організувати діяльність товариств, за умов задоволення інтересів стейкхолдерів. Отже, організаційний механізм дозволяє продукувати ефективну діяльність корпорацій.

Ефективність створення організаційного механізму корпоративного управління прямопропорційно впливає на результативність діяльності корпорацій. При цьому за результативність відповідає саме економічний механізм, інакше кажучи, тут реалізуються економічні інтереси зацікавлених сторін.

В. Масленников розглядає економічний механізм управління корпорацією як «сукупність еко-

номічних важелів, способів та методів цілеспрямованого впливу на об'єкт управління для створення сприятливих умов функціонування та розвитку бізнесу» [3, с. 112].

А. Черпак під економічним управлінням корпорацією розглядає сукупність економічних важелів, способів та методів цілеспрямованого впливу суб'єктів корпоративних відносин на зовнішні та внутрішні економічні зв'язки корпорації, її бізнес-одиниць з приводу формування та використання ресурсів та прибутку корпорації для забезпечення її стабільного функціонування та розвитку в інтересах цих суб'єктів [12, с. 135].

М. Круглов «стрижнем економічного механізму управління компанією є ринковий механізм конкуренції та ціноутворення, традиційний механізм відтворення факторів виробництва (механізм самоокупності) та акціонерний механізм розвитку виробництва (механізм самофінансування)» [5, с. 147].

Економічний механізм корпоративного управління включає такі елементи: механізми стратегічного управління; механізми залучення додаткового капіталу для розвитку; механізми координації розподілу прибутку; механізми оптимізації трансфертного ціноутворення; механізми ефективного управління активами акціонерного товариства; механізми бюджетування; механізми оптимізації оподаткування та страхових платежів; механізми формування у корпорації інтегрованого ефективного виробничо-технологічного ланцюга, стимулювання горизонтальних зв'язків між підприємствами-учасниками корпорації; механізми розробки системи економічних показників та нормативів; механізми організації та проведення аудиту річної звітності, стратегічного та оперативного контролінгу, стратегічного моніторингу; механізми мотивації посадових осіб акціонерного товариства якнайкраще діяти в інтересах акціонерів [12, с. 135-136].

Отже, дослідник А. Черпак виділяє різні елементи (механізми) економічного механізму. Ми вважаємо, що в умовах посилення процесу евроінтеграції, доречно ще запропонувати механізм моніторингу з боку незалежних зарубіжних фірм, які б у свою чергу надавали рекомендації щодо економічних важелів їх оцінки в діяльності. На нашу думку, економічний механізм корпоративного управління – це цілісна система економічних показників, яка у своєму складі містить функціональну (аналіз, планування, облік, контроль), забезпечувальну (методи, норми, нормативи) підсистеми та економічні важелі (ціни, тарифи, пільги), які виступають основним орієнтиром в управлінській діяльності. Чітко сформований економічний механізм управління призводить у подальшому до процвітання фірми. Основними завданнями представленого механізму вважаємо аналіз реальної результативності діяльності корпорацій та оптимізацію витрат. Даний механізм допомагає майстерно скеровувати ресурси для максимального результату в діяльності товариства, при цьому враховуючи часові межі.

Таким чином, формування організаційного та економічного механізмів корпоративного управління виступає нагальною прерогативою для адаптації акціонерних товариств до стандартів ЄС.

Висновки і пропозиції. Дослідивши теоретичні аспекти корпоративного управління і розглянувши зміст акціонерного товариства, ми дійшли висновку, що для результативної господарської діяльності необхідна насамперед трансформа-

ція їхньої сутності. Так як нині для України гостро стоїть посилення процесу євроінтеграції, то доцільно дані питання розглядати у цьому ракурсі, адаптуючи акціонерні товариства до стандартів ЄС. Визначили, що акціонерні товариства повинні бути націлені на розширення своїх меж (вкладення) за рахунок співпраці з іншими країнами, а корпоративне управління має бути побудоване таким чином, щоб прибуток залишався в країні, а продукція була спрямована за її межі.

Майстерне та дієве розроблення організаційного, економічного механізмів корпоративного управління призводить до здійснення ефективної та результативної роботи корпорацій, що у першу чергу виступає основним фактором залучення капіталу. Організаційний механізм у свою чергу здійснює цілеспрямований вплив на організацію управління акціонерного товариства за допомогою

адміністративних методів. Економічний механізм виступає ключовим у процесі формуванні та розподілу прибутків, основною метою якого є задоволення економічних інтересів стейкхолдерів. Ці механізми корпоративного управління тісно взаємопов'язані між собою і діють в сукупності, але їх формування повинне здійснюватися окремо. Даний підхід дає можливість деталізованій оцінці кожного з них і набагато краще дозволяє виділяти недоліки корпоративного управління.

Науковою новизною цієї статті є трактування сутності в умовах посилення процесу євроінтеграції акціонерного товариства, корпоративного управління, організаційного та економічного механізмів управління корпораціями та вдосконалення їхньої структури. Перспективним напрямом подальших досліджень вважаємо деталізоване дослідження складових організаційного та економічного механізмів управління.

Список літератури:

1. Ukraine crisis media center [Electronic resource]. – Access mode : <http://uacrisis.org/ua/35627-ukrainian-v-ukrayini-maye-z-yavitisya-rinok-nezaleznhn-direktoriv>.
2. Акціонерне товариство [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Акціонерне_товариство.
3. Антонов В.Г., Крылов В.В., Кузьмичев А.Ю. и др. Корпоративное управление : учебное пособие / Под ред. В.Г. Антонова. – М. : ИД «ФОРУМ» : ИНФРА-М, 2006. – 288 с
4. Еспресо ТВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://espresso.tv/news/2015/10/21/v_ukrayini_stvoryly_nastupnyka_quotukrzaliznyciquot_pat_quotukrayinska_zaliznytsyaquot.
5. Круглов М.И. Стратегическое управление компанией : учеб. [для вузов] / М.И. Круглов. – М. : Рус. Деловая Лит., 1998. – 768 с.
6. Мальська М.П., Мандюк Н.Л. Корпоративне управління: теорія та практика : підручник // М.П. Мальська, Н.Л. Мандюк. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 360 с.
7. Масютин С.А. Корпоративное управление: опыт и проблемы : монография / С.А. Масютин. – М. : ООО «Финстатинформ», 2003. – 280 с.
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua/activities/corpmanagement>.
9. Павлов В.І. Корпоративне управління в акціонерних товариствах : моногр. / В.І. Павлов, О.А. Мишко ; ред. кол.: М.І. Долішній (відп. ред.), В.В. Оскольський, В.І. Павлов. – Луцьк : Надстир'я ; Рівне : НУВГП, 2006. – 180 с.
10. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248570453.
11. Циганенко Г.В. Методичні підходи до формування механізму корпоративного управління / Г.В. Циганенко // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. – 2012. – № 2(2). – С. 52-66 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhnau_2012_2\(2\)_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vzhnau_2012_2(2)_9.pdf).
12. Черпак А.Є. Сутність та складові організаційного та економічного механізму управління корпораціями / А.Є. Черпак // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», Український Союз промисловців і підприємців, Ін-т світової екон. і міжнар. відносин НАНУ ; [голов. ред. А.П. Наливайко]. – К. : КНЕУ, 2007. – Вип. 20-21. – С. 131-137.

Баранчук В. Л.

Явтуховська І. В.

Львовская коммерческая академия

ФОРМИРОВАНИЕ ОРГАНИЗАЦИОННОГО И ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМОВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

Резюме

В статье предложена трансформация сущности акционерного общества и корпоративного управления в условиях усиления процесса евроинтеграции. Освещены теоретические аспекты организационного и экономического механизмов корпоративного управления, усовершенствована их структура, которая соответствует современным требованиям рынка. Доказано, что организационный и экономический механизмы нужно рассматривать не сопоставляя, но сохранять тесную взаимосвязь между ними.

Ключевые слова: акционерное общество, корпоративное управление, стейкхолдеры, организационный механизм, экономический механизм, процесс евроинтеграции.

Baranchuk V. L.
Yavtukhovska I. V.
Lviv Commercial Academy

FORMATION OF THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISMS OF CORPORATE REGULATION IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

Summary

The article suggests the transformation of essence of the joint-stock company and corporate management in the conditions of strengthening of process of eurointegration. There are shown the theoretical aspects of organizing and economic mechanism of corporate management, improved their structure, which meets modern requirements of the market. It is proved that the organizational and economic mechanisms of joint-stock companies need to be examined not compared, but to keep a close intercommunication between them.

Keywords: joint-stock company, corporate management, stakeholders, organizing mechanism, economic mechanism, process of European integration.

УДК 369

Братюк В. П.
Пфістер І. І.
Мукачівський державний університет

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Висвітлено провідну роль соціального страхування як важливого інструменту соціальної політики держави. Проаналізовано напрями використання коштів фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні, а також доведено необхідність докорінного перегляду цих напрямів. Обґрунтовано необхідність запровадження обов'язкових професійних пенсійних схем.

Ключові слова: соціальне страхування, принципи соціального страхування, фонд гарантування страхових виплат, загальнообов'язкове медичне страхування.

Постановка проблеми. Реформування системи соціального страхування передбачає розширення вибору застрахованою особою форм реалізації її прав, залучення до реалізації соціальних гарантій у сфері соціального страхування недержавних організацій, використання різноманітних механізмів фінансування послуг, забезпечення щільної прив'язки соціальних зобов'язань до наявності коштів на їх фінансування.

Становлення нової моделі соціального страхування має забезпечити послідовність у реалізації соціальної політики та дотримання принципів суспільної солідарності та соціальної справедливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики системи соціального страхування займається ряд науковців, зокрема, Н. Борецька, Л. Васечко, Н. Внукова, А. Гриненко, С. Засуха, Т. Кир'язова, А. Колосок, О. Марцинюк, В. Плиса, Д. Полозенко, В. Столяров, В. Тропіна та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні в Україні остаточного вигляду система соціального захисту ще не отримала і перебуває у процесі постійного реформування. Також відсутня національна доктрина соціального страхування, яка б науково обґрунтувала можливості розвитку системи в прив'язці до системи заробітної плати, податкової системи, стану та політики на ринку праці, демографічної ситуації та прогнозів. При розробці системи рекомендацій та управлінських рішень у галузі соціального страхування слід пам'ятати, що соціальне страхування є найгострішим інструментом, здатним трансформувати основи суспільного існу-

вання. І наслідки цієї трансформації можуть бути непередбачуваними.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності запровадження обов'язкових професійних пенсійних схем на основі узагальнення та критичного осмислення досвіду функціонування системи загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи, а також запровадження в Україні загальнообов'язкового медичного страхування.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку та формування ринкових відносин одним з найголовніших напрямів діяльності нашої держави є вирішення проблемних питань соціального захисту, тому що саме соціальне страхування є провідним інструментом соціальної політики держави, оскільки передбачає підтримку найбільш активної, працездатної частини суспільства, тобто тих, хто створює матеріальні і нематеріальні блага, призначені для споживання суспільством у цілому.

Згідно зі ст. 1. «Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР, загальнообов'язкове державне соціальне страхування – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (далі – роботодавцем), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом.